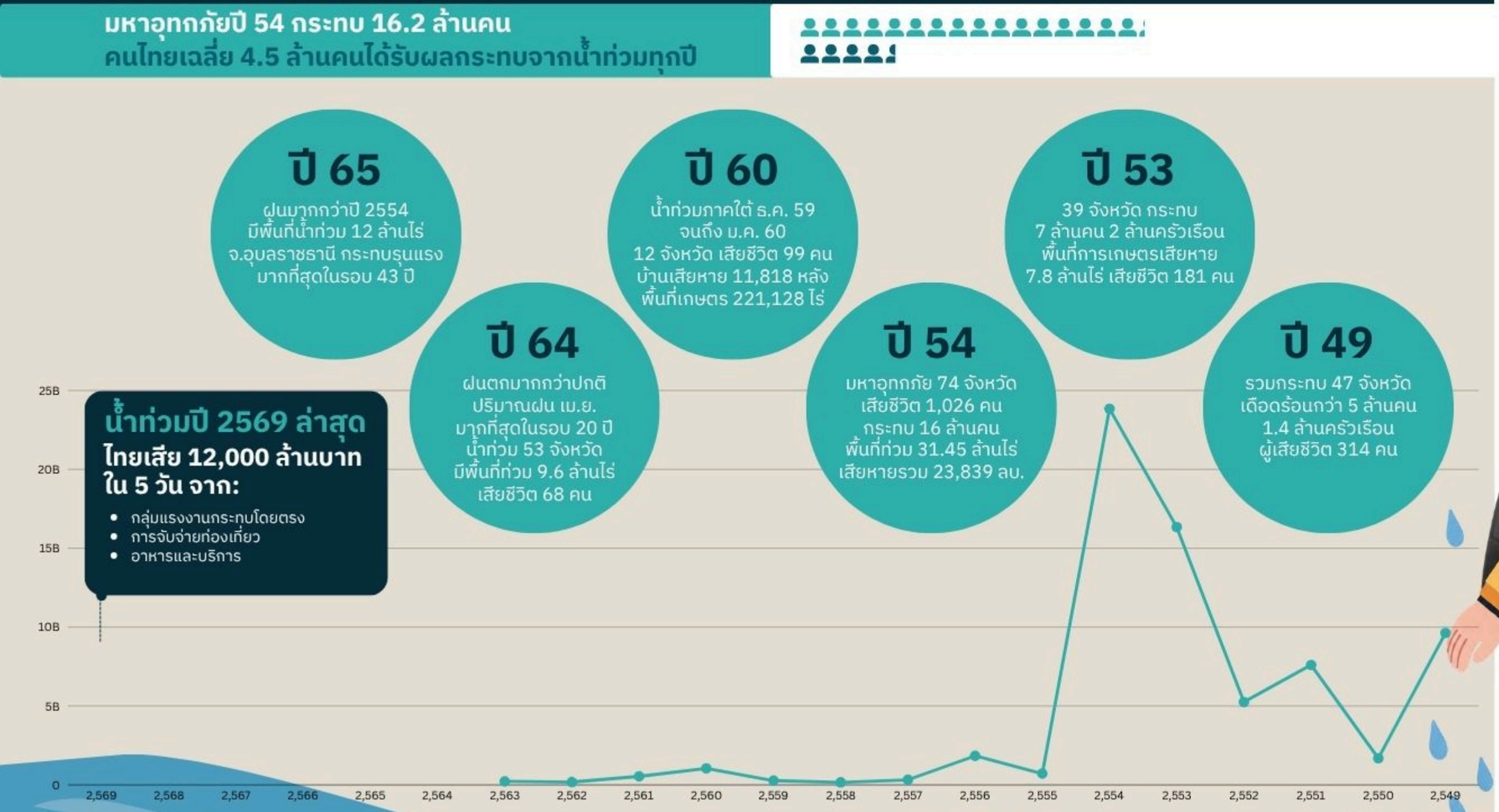

บทเรียนของบทเรียน ในการจัดการภัยพิบัติ
“ข้อเสนอสู่การปฏิบัติ”
จากการตั้งรับและเยียวยา สู่การจัดการความเสี่ยงเชิงรุก

น้ำท่วมวนลูป ไทยสูญเสียแค่ไหน?

มหาอุทกภัยปี 54 กระทบ 16.2 ล้านคน
คนไทยเฉลี่ย 4.5 ล้านคนได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมทุกปี

น้ำท่วม 1 ครั้ง กระทบคนยังไงบ้าง

ตัวอย่างชีวิตคนโดนน้ำท่วมไม่กี่วัน แต่มีปัญหาเรื้อรังหลายปี

การงาน/รายได้

- ธุรกิจขาดสภาพคล่อง ติดแบล็กลิสต์
- เกษตรกรกู้เพิ่ม ได้รับเงินชดเชยช้า
- 29% ไม่ได้รับความช่วยเหลือใด ๆ

จิตใจ

- PTSD + ภาวะซึมเศร้าหลังน้ำลด
- คนได้รับดูแลสุขภาพใจไม่ทั่วถึง
- ควรมีการดูแลต่อเนื่อง ≥ 6 เดือน

ร่างกาย

- โรคน้ำกัดเท้า อุจจาระร่วง ฉี่หนู
- ไฟฟ้าดูด หลายกรณีเสียชีวิต
- ขาดน้ำสะอาด ประปาขัดข้อง

ทรัพย์สิน

- บ้านเสียหาย
- ขยะเฟอร์นิเจอร์-เครื่องไฟฟ้าล้นเมือง
- การฟื้นฟูบางพื้นที่ก็ติดกฎหมาย

น้ำลด ปัญหา(ซ้ำซ้อน)

ผุดถอดรหัส 6 พื้นที่ที่โดนน้ำท่วมตลอด 15 ปี

ก่อนเกิดภัย	ระหว่างเกิดภัย	หลังเกิดภัย
1 การบริหารจัดการความเสี่ยงขาดเอกภาพ	1 ระบบบัญชาการและประสานความช่วยเหลือขาดเอกภาพ	1 การฟื้นฟูขาดการบริหารจัดการ และติดข้อจำกัดกฎหมาย
2 ทรัพยากรและแผนรับมือภัย มีข้อจำกัด	2 ขาดการจัดการร่วมในการมอบความช่วยเหลือ	2 ธุรกิจฟื้นตัวยาก ขาดการสนับสนุน เสี่ยงปิดกิจการ
3 การสื่อสารความเสี่ยงไม่เพียงพอให้ประชาชนเตรียมตัว	3 ขีดความสามารถในการกู้ภัยไม่เพียงพอ	3 ข้อมูลความเสียหายและผลการฟื้นฟูไม่เพียงพอสำหรับการประเมินผล
4 ระบบข้อมูล คาดการณ์และเตือนภัย ยังไม่ครอบคลุม	4 การสื่อสารในภาวะวิกฤตยังไม่ทั่วถึง	4 การฟื้นฟูโครงสร้างพื้นฐานและบริการมีข้อจำกัด
5 การใช้ประโยชน์ที่ดินและโครงสร้าง เพิ่มความเสี่ยง	5 ระบบสุขภาพและการแพทย์ฉุกเฉินไม่เพียงพอต่อวิกฤต	

ที่มา : บทสังเคราะห์บทเรียนการจัดการอุทกภัยจาก 6 กรณีศึกษา ใน 4 ภูมิภาคของประเทศไทย (พ.ศ. 2554–2568) ผ่านวงจรการจัดการภัยพิบัติ 3 ระยะ (ก่อน ระหว่าง และหลังเกิดภัย) มหาวิทยาลัยสงขลา

The Active

www.theactive.thaipbs.or.th

6 เคสพื้นที่ตัวอย่าง

CNX เชียงใหม่และลำพูน (ปี 67)
KKC อ.บ้านไผ่ ขอนแก่น (ปี 62)
BMR กรุงเทพฯ ปริมณฑล (ปี 54 + 69)
CJM ต.วิสัยใต้ ชุมพร (ปี 64)
HKT ภูเก็ต (ปี 65)
HDY หาดใหญ่ จ.สงขลา (ปี 68)

ทั้ง 6 พื้นที่
มีปัญหาเรื่องการคาดการณ์
และการเตือนภัย ก่อนเกิดภัย

ปัญหาและความท้าทายเดิม บทเรียนซ้ำ ๆ ที่ไม่เคยจำ

ข้อมูลไม่ดี เตือนช้า บัญชาการสับสน ช่วยเหลือไม่ถึง ฟื้นฟูไม่ดี

จัดการความเสี่ยงเชิงรุก

เปลี่ยนจากตั้งรับและเยียวยา ปิดช่องว่างภัยน้ำท่วมไทย

	ก่อน เกิดภัย	ระหว่าง เกิดภัย	หลัง เกิดภัย
ด้านการปฏิบัติ	เตือนภัยเจาะจงพื้นที่ **แจ้ง**ประเภท ระดับความรุนแรง เวลา จุดอพยพ --- เสริมขีดความสามารถ ท้องถิ่น ใน**ด้านเทคนิค** --- **ตรวจความปลอดภัย**ของ โครงสร้างน้ำและศูนย์อพยพ --- เตรียม**ระบบบริการสุขภาพ** (ไฟ น้ำ ยา ทะเบียนผู้ป่วย)	มีฐานข้อมูลทรัพยากร กู้ภัยที่ทุกทีมเข้าถึงได้ --- อพยพชีวิตและดูแล ทรัพย์สินอย่างปลอดภัย --- ทะเบียนผู้ประสบภัยกลางดิจิทัล ช่วยเหลือและจ่ายค่าเยียวยาง่าย --- ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร เสียงเดียว โฆษกเดียว	ฟื้นฟูให้ดีกว่าเดิม ติดไฟพ้นน้ำ ติดเครื่องตัดไฟรั่ว --- มีบริการดูแลสภาพกาย และจิตอย่างน้อย 6 เดือน --- มีแผนจัดการขยะ ร่วมมือข้ามพื้นที่ --- ประเมินความเสียหาย ร่วมกับชุมชนเพื่อปรับแผน
ด้านนโยบาย	ระบบข้อมูลภัยพิบัติกลาง ของไทยเข้มแข็ง ใช้เกณฑ์เดียวกัน --- ท้องถิ่นเบิกเงินได้ ตั้งแต่คาดว่าจะเกิดภัย --- ดันการจัดการภัยที่ มีชุมชนเป็นฐาน เป็นวาระแห่งชาติ --- บังคับให้ผังเมือง สอดคล้องกับผังน้ำ	ระบบบัญชาการ ทำงานได้จริงในชั่วโมงแรก สั่งข้ามหน่วยงานและเขตได้ --- โครงสร้างพื้นฐาน ทำงานได้ต่อเนื่อง มีระบบสำรอง	แก้ระเบียบ ให้รัฐฟื้นฟูสาธารณูปโภค ได้ครอบคลุมขึ้น --- ปล่อย soft loan พักหนี้ และมีสินเชื่อฟื้นฟู

CASE STUDY

นายกฯ อ๋า
นายกเทศมนตรีนครยะลา

- ทำ **GPS Mapping** กลุ่มเปราะบาง ลงพิกัดผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเตียง เด็ก และหญิงตั้งครรภ์
- เตรียม**อาสาขับเรือ**ในชุมชน และสนับสนุนเรือและเครื่องยนต์
- ติดตั้ง**เซนเซอร์วัดน้ำ** 50 กม. รอบยะลา เก็บข้อมูล real time จำลองสถานการณ์ด้วย AI
- **แจ้งเตือนประชาชนล่วงหน้า 8 ชั่วโมง** ผ่านไลน์ ไซเรน จอ LED
- **ร่วมมือกับ อปท. 16 แห่ง** วางแผนประเมินสถานการณ์

POLICY WATCH
จับตาอนาคตประเทศไทย

3 เสาหลัก จากการตั้งรับและเยียวยา (Reactive) ไปสู่ การจัดการความเสี่ยงเชิงรุก (Proactive)

Smart & Integrated Data
(ข้อมูลเดียว เชื่อมโยงทุกระยะ)

Build Back Better
(ฟื้นฟูเพื่อความยั่งยืน)

Empowered Community
(ชุมชนเป็นฐานจัดการภัย)

ลดความสูญเสียด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และสุขภาพ

ผลผลิต ผลลัพธ์

- อัตราการเสียชีวิตจากภัยพิบัติ
- จำนวนผู้ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ
- มูลค่าการสูญเสียทางเศรษฐกิจ
- ความเสียหายด้านสภาพแวดล้อมโครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปโภค
- ระดับการมีส่วนร่วมของภาคีหุ้นส่วนการพัฒนา
- แผนการจัดการทุกระยะการเกิดภัยในทุกระดับ (ท้องถิ่น ระดับชาติ)
- ชุมชน ท้องถิ่นเข้มแข็ง จัดการตนเอง

ยุทศาสตร์ แนวทางวิธีการสำคัญ

ระยะก่อนเกิดภัยพิบัติ : ลดอุบัติการณ์ความเสี่ยง

- การป้องกัน การวางแผน
- ประเมินความเสี่ยง เช่นพื้นที่ความเสี่ยง ต้นทุน ศักยภาพของพื้นที่ การเตรียมสถานที่สำรองอาหาร น้ำ
- ระบบเฝ้าระวัง
- ระบบเตือนภัย
- การซ้อมแผน

ระยะเกิดภัยพิบัติ : การจัดการตามมาตรฐาน

- มาตรฐานการจัดการในภาวะฉุกเฉิน ความมีเอกภาพ ยืดหยุ่น บูรณาการ
- การบัญชาการเหตุ
- ระบบความช่วยเหลือ ค้นหา กู้ภัย
- ระบบการตอบสนอง
- ระบบการอพยพ ศูนย์พักพิง
- ระบบการแพทย์ฉุกเฉิน

ระยะการฟื้นฟู เพิ่มประสิทธิภาพการฟื้นฟูสู่ความยั่งยืน

- ฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางกายภาพ โครงสร้างและบริการพื้นฐานสิ่งแวดล้อม/ทรัพยากรธรรมชาติให้สามารถฟื้นกลับได้เร็ว
- ด้านสุขภาพ ทั้งมิติสุขภาวะทางกาย จิต สังคม และปัญญา
- ด้านเศรษฐกิจ การชดเชย เยียวยา อย่างเป็นธรรม

ระบบสนับสนุน

- พัฒนาระบบข้อมูล เทคโนโลยี สารสนเทศ
- พัฒนาระบบการสื่อสาร
- การพัฒนาศักยภาพภาคี เครือข่าย อาสาสมัคร หลักสูตรทุกระดับ
- การจัดการความรู้ การพัฒนางานวิจัย นวัตกรรม คู่มือ แนวทาง

กลไกสนับสนุน

- กลไกทางด้านกฎหมาย ระเบียบ ฯ
- กลไกด้านงบประมาณ กองทุน การร่วมทุน
- กลไกการขับเคลื่อนเชิงนโยบาย

ภัยพิบัติจะไม่รอคำสั่งจากส่วนกลางอีกต่อไป
ทิศทาง นโยบายที่ประเทศต้องการวันนี้คือการคืนอำนาจ
ให้คนในพื้นที่ปกป้องทรัพย์สิน และชีวิตของตัวเองได้
“การจัดการภัยพิบัติอยู่ที่ชุมชน ท้องถิ่น จัดารตนเอง”

